

بستر تأثیر و تأثر ابن سینا

دکتر سید علیرضا حجازی*

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه قم

چکیده:

برای دستیابی به سیر تحولات فکری فلاسفه و حکما و اندیشمندان و برای شناخت میزان تأثیر گذاری پیشینیان بر آیندگان و تأثیر پذیری متأخران از نظرات و دیدگاه های متقدمان و گذشتگان ، دانستن سیر سیره و زندگی نامه آنان و آگاهی از ترتیب تاریخی ایشان بسیار مهم و ضروری می باشد . تأثیر گذاری و نفوذ افکار ، نظرات و نوآوری های شیخ الرئيس ابوعلی ابن سینا در آثار و اندیشه های شاگردان و مریدان و خوشه چینان پس از او آشکار و هویدا است . از طرفی بهره گیری و تأثر ابن سینا از استادان و کتاب ها و نظرات پیشینیان ، جای انکار ندارد و هر محققى که بخواهد با سیره علمى و عملی ابن سینا آشنا شود ناگزیر باید به اعصار و دوره های قبل و بعد از ابن سینا نظر افکند و این مهم با نگاهی بر فهرست این مقالت ، آسان و راحت می نماید . برای اینکه بدانیم مثلاً ابن سینا بر ابوریحان بیرونی تقدم زمانی دارد یا ابوریحان بر بوعلی سینا ؟ و یا اینکه هر دو در یک عصر و برهه از زمان زندگی می کرده اند و یا احیاناً با یکدیگر مباحثات و مناظرات و مکاتباتی داشته اند و اینکه کدامیک مبتکر و صاحب نظر در نظریه خاصی بوده است و یا بدانیم نام استادان ابن سینا چیست و او از چه کسانی بهره علمی برده و یا شاگردان مکتب وی کیانند ؟ و یا مشرب ، مسلک و شهرت او در چیست ؟ تصوف ، عرفان ، کلام

*قم المقدسه ۷۷۱۷۷۰۴-۲۵۱

۷۷۱۴۶۱۲-۲۵۱

E-mail:Sa-hejazi@Gom.Ac.IR

، حکمت ، فلسفه و یا ...؟ آثار و تألیفات به جا مانده از وی کدام است ؟ پاسخ این پرسش ها بسیاری دیگر از سئولات در این مقاله آمده : به عنوان مثال در ردیف ۴۰ نام شیخ الرئيس ابوعلی سینا آمده ؛

۳۹	نام و شهرت	تولد	وفات	مشرّب	استادان	شاگردان	آثار
۴۰	شیخ الرئيس ابن سینا	۳۷۰	۴۲۸	حکیم مشایی	ابوعبدالله ناتلی اسماعیل زاهد	بهمنیار- ابو عبید جوزجانی - معصومی	الشفاء- اشارات - قانون- النجاة- الحکمه المشرقیه - المبدء و المعاد عیون الحکمه
۴۱							

و در باز بینی مجدد به ردیف های مختلف استادان و شاگردان می توانیم نام تعداد بیشتری از آنان را به دست آوریم . امید آنکه این بضاعت مزجات قدمی باشد برای پیشبرد ژرف اندیشی و موشکافانه در زمینه فلسفه ، کلام ، حکمت و عرفان اسلامی و بتواند گویای فراز و نشیب بسیار در بنیادهای فکری بشریت باشد .

در پایان حدیثی حکمت بیزو عطر انگیز از پیامبر اکرم (ص) زینت بخش این نوشتار می گردد : قال رسول الله (ص) : مَا أَخْلَقَ عَبْدُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا اَلْاَجْرَتِ یُنَایِعِ الحکمه من قلبه علی لسانه؛ هر کس بخوهد به چشمه سار معرفت و ینابیع حکمت بار یابد ، باید خویشتن خویش را چهل پگاه به پیشگاه ذات اقدس اله در طبق اخلاص گذارد.

کلید واژه ها : ابن سینا ، بوعلی ، ترتیب تاریخی ، فلاسفه ، حکما ، عرفان ، کلام ، آثار و تألیفات، اشراق ، مشاء و تصوف.

مقدمه :

الحمد لله رب العالمين و الصلوه على نبيه و آله الطاهرين الهداة المهديين
 لاسيماحجة بن الحسن العسكري عجل الله تعالى فرجه الشريف و جعلنا من خير
 انصاره و اعوانه و لغتة الله على اعدائهم اجمعين من الآن الى قيام يوم الدين .

برای تحقیق و تتبع عمیق و فراگیر در هر زمینه ای ، دستیابی به افکار و اندیشه های صاحب
 نظران و ژرف اندیشان آن میدان لازم است . و چه بسا مشاهده تأثیر و تأثرات فکری افراد از
 یکدیگر ، خود شاهدی بر این ضرورت باشد . تفکرات عقلی و دریافتهای شهودی از این نکته
 مستثنی نیست ، و تاریخ خودگویای این مطلب است .

با ورود اندیشه های یونان در قرن سوم به قلمرو اسلامی ، بنیادهای فکری در طول قرون
 متمادی فرازو نشیب بسیار به خود دیده است . در ابتدا حوزه مشائین با افکار و اندیشه های معلم
 ثانی رونق یافت ، آنگاه نظریات ژرف و حکیمانه شیخ الرئيس بوعلی سینا اقتدار مشاء را به اوج
 رسانید ، تا زمانی که شیخ اشراق ظهور نمود و پرتو افشانی حکمت اشراق ، شعاع مشاء را کم
 سو نمود . و در کنار این جزر و مد اقیانوس خروشان فکرو اندیشه ، فرزانهگانی دیگر طریق شهود
 و کشف برگزیدند و در پرتو آن عرفان نظری شکوفا گردید .

این تحولات و تطورات در زمان صدرالمشائیین از یک جلوه و شکوه خاصی برخوردار
 گردید . و مجمع البحرین تلافی شهود و شنود گشت و حکمت متعالیه سربرآورد و تشنگان را به
 دو جام ، کام برگرفت ، جامی به عقل نوشانید و از بحث و درس سیرابش نمود ، و جامی بر جان
 و دل افشاند و از رؤیت و وصل آسوده اش ساخت . و این بنیان مرصوص تا این زمان ، محکم و
 متقن بر قلعه رفیع حکمت خود نمائی میکند .

چند نکته قابل توجه :

۱- ره یافته گان این طریق بسیارند ، گروهی به حکمت بحثی پرداخته اند که مشائین نام
 گرفتند ، و جمعی به حکمت ذوقی دلباخته اند که اشراقیین خوانده میشوند و جماعتی طریق شهود
 و عرفان پیموده اند که به عارف و صوفی و خرقه پوش و خراباتیان شهرت گرفته اند. اما از این

میان ؛ معدودی از ایشان مقالاتی از خود به جای نهاده و رساله و کتابی به یادگار گذاشته اند که تنها نامشان به این اوراق ثبت گردیده است .

۲- اسامی حکما ، عرفا ، متکلمان و متفکران اسلامی بر اساس و ترتیب تاریخ فوت تنظیم یافته است ، دانستن این ترتیب تاریخی کمک بسیاری است برای دستیابی به سیر تحولات فکری اندیشمندان و تأثیر پذیری در پیش آمدگان از پیشینیان که خود گویای فراز و نشیب بسیار در بنیادهای فکری است .

۳- خصوصیات و ویژگیهای افراد برگرفته از مآخذ و منابع تاریخی متفاوتی است . صحت و سقم آنها ضمانت قطعی دربر ندارد .

۴- در بین مؤلفات و رسائل ، به مهمترین و اصلی ترین اثر اشاره رفته است ، و همین طور در بین استادان و شاگردان .

۵- در پایان جزوه ، ترتیب الفبائی اسامی ثبت گردیده تا در صورت نیاز بتوان با سرعت بیشتری به نام و خصوصیات فرد مورد نظر مراجعه کرد .

«ترتیب تاریخی اسامی حکما، عرفا و متکلمین اسلامی»

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱	عبدالله مقفع	۱۰۹	۱۴۲	ادیب			المنطق، الآداب الكبير، خدای نامه، کلیله و دمنه
۲	بشر بن حارث حافی		۲۲۷	صوفی			کتاب الزاهد
۳	ابراهیم بن سیار نظام		۲۳۱	کلام معتزلی			کتب کثیری در فلسفه و اعتزال
۴	ابو بن لهذیل علاّف	۱۳۵	۲۳۵	کلام معتزلی			میلاس، مقالاتی در کلام و اعتزال
۵	حارث المحاسبی		۲۴۳	تصوف			آداب النفوس، شرح المعرفه و رسائل در تصوف و رداعتزال
۶	یعقوب ابن سکیت	۱۸۶	۲۴۴	ادیب، منطقی			کتاب الاضداد، المنطق، الالفاظ، القلب و الابدال
۷	عمرو بن بحر الجاحظ	۱۶۳	۲۵۵	کلام معتزلی			مجموعه رسائل النبی و الممتنی، فضیله المعتزله، البیان و التبیان
۸	یحیی بن معاذ رازی		۲۵۸	تصوف			کتاب المریدین
۹	یعقوب بن اسحق الکندی	۱۸۵	۲۶۰	حکیم مشائی		ابوزید بلخی، سرخسی	حدود ۲۷۰ اثر، الهیات ارسطو، القول فی النفس، خمس رسائل
۱۰	بایزید بسطامی	۱۸۸	۲۶۱	تصوف			اخبار کثیره، قائل به وحدت وجود و مذهب فناء
۱۱	ابن ابی الدنيا	۲۰۸	۲۸۱	تصوف			حدود ۳۳ کتاب، العقل و فضله البقین، مکارم الاخلاق، العظمه

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۲	سهل تستری	۲۰۰	۲۸۳	تصوف			رقائق المحبین، مواظ العارفين، جوابات اهل اليقين، تفسير قرآن
۱۳	ابوالعباس سرخسی		۲۸۶	حکیم	الکندی	خليفة وقت	حدود ۱۵۰ اثر، کتاب فی وحدانيه الله تعالى، کتاب الفاظ سقراط
۱۴	جنید بغدادی		۲۹۸	تصوف		خلاج	رسائل، دواء الارواح
۱۵	ابی علی جبائی	۲۳۵	۳۰۳	کلام معتزلی			تفسیر، آراء و مقالات در کلام
۱۶	حسین بن منصور خلاج	۲۴۴	۳۰۹	تصوف	عمرو بن عثمان مکی، جنید		الطواسین، الظل الممدود، علم البقاء، الکبريت الاحمر، الوجود الاول، هو هو
۱۷	علی بن رین الطبری	۲۳۴	۳۱۰	حکیم			الرد علی النصارى، فردوس الحکمه، الدين و الدوله
۱۸	محمد بن زکریارازی	۲۵۱	۳۱۳	حکیم مشاء	طبری، بلخی	ابوبکرین قارن رازی	حدود ۱۴۸ اثر، السيره الفلسفیه، کتاب العلم الالهی، مقاله فیما بعد الطبیعه
۱۹	محمد بن عبدالله مسره	۲۶۹	۳۱۹	کلام صوفی			رسائل و نظریاتی در تصوف و کلام و تفسیر
۲۰	ابوزید بلخی	۲۳۸	۳۲۲	فیلسوف	الکندی	احتمالاً زکریا رازی	حدود ۵۹ اثر، اقسام العلوم، حدود الفلسفه، اقسام علوم الفلسفه
۲۱	ابوالحسن اشعری	۲۶۰	۳۲۴	کلام اشعریه	جبائی		الایانه عن اصول الدیانه، اللمع، مقالات الاسلامیین

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۲۲	ابوشرمتی بن یونس	۲۵۶	۳۲۸	حکیم منطقی	ابی یحیی مروزی	فارابی ، یحیی بن عدی	المقاییس الشرطیه ، شرح ایساغوجی ، البرهان (نقل از سریانی به عربی)
۲۳	ابی منصور الماتریدی		۳۳۳	کلام اشعری	ابی نصر العیاضی		کتاب التوحید ، کتاب المقالات ، اوائل الادله ، تأویلات القرآن
۲۴	ابوبکر شبلی	۲۴۷	۳۳۴	تصوف			کلماتی در تصوف
۲۵	ابوالفرج قدامه بن جعفر		۳۳۷	منطقی			صناعه الجدل ، الخراج ، جواهر الالفاظ ، نزهة القلوب
۲۶	ابونصر فارابی	۲۵۸	۳۳۹	حکیم مشاء	متی بن یونس ، یوحنا بن جیلان	یحیی بن عدی، ابوزکر یابغدادی	احصاء العوم ، عیون المسائل ، مبادئ الفلسفه ، تعلیم ثانی ، آراء المدنیة الفاضله
۲۷	ابوزکریا یحیی بن عدی	۲۸۶	۳۶۴	منطقی	فارابی ، متی بن یونس	عیسی بن علی سجستانی ، ابوالخیر	ترجمه از سریانی به عربی: الجدل ، السماع الطبیعی، الآثار العلویة، اسماء، النفس
۲۸	اخوان الصفا		۳۷۳	حکماء	۵ نفر بودند به این نام		رسائل اخوان الصفا ، الرساله الجامعه
۲۹	محمد بن جنید اسکافی		۳۸۱	فقیه حکیم			کتاب الالفه (فی کلام) تهذیب الشیعه
۳۰	ابوالحسن عامری		۳۸۱	حکیم ، منطقی	ابوزید ، بلخی	ابوحیان توحیدی	حدود ۹ اثر، الامدالی الابد - ، الابصار والمبصر ، انقاذ البشر، السعاده و الاسعاد
۳۱	ابوطالب المکی		۳۸۶	تصوف			قوت القلوب ، علم القلوب ، اربعون حدیثا

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	اساتید	شاگردان	آثار
۳۲	ابوسلیمان سجستانی	۳۱۰	۳۹۱	منطقی	متی بن یونس، یحیی بن عدی	توحیدی، ابن النذیم، محمد بن عبدون	صوان الحکمه، تعالیق حکمیه، کلام فی منطق، فی کمال الخاص بنوع الانسان
۳۳	ابوحیان توحیدی	۳۱۰	۴۰۰	حکیم، صوفی	سجستانی، عامری، صاحب بن عباد	علی بن یوسف، حکمان، نصر بن عبدالعزیز	الصدیق و الصداقه، الاشارات الالهیه، المقابسات، ریاض العارفين، المحاضرات
۳۴	مسلمه المجریطی		۴۰۲	فلسفه		کرمانی، الحضرمی، محمد بن عمر	الرساله الجامعه فی الحکمه، غایه الحکیم
۳۵	ابوبکر باقلانی		۴۰۳	کلام اشعری	ابن مجاهد، الباهلی، القطفی	تمیمی، ابواسحق الاسفرائینی	الانصاف، التمهید، الابانه، التعدیل، شرح اللمع
۳۶	ابوالفرج ابن هندو		۴۱۰	فیلسوف			انموذج الحکمه، المشوفه
۳۷	قاضی عبدالجبار		۴۱۵	کلام معتزلی			تنزیه القرآن، الامالی، شرح الاصول الخمسه، تثبیت دلائل النبوه
۳۸	ابواسحق اسفرائینی		۴۱۸	کلام اشعری			سومین استاد در اشاعره
۳۹	ابن مسکویه	۳۲۰	۴۲۱	اخلاقی	القاضی، لخماری، الرازی		حدود ۱۳ اثر، الفوز الاکبر، تهذیب، الاخلاق، طهاره النفس، شوامل
۴۰	شیخ الرئيس ابن سینا	۳۷۰	۴۲۸	حکیم مشائی	ابوعبدالله، ناتلی، اسمعیل زاهد	بهمنیار، ابو عیید، جوزجانی، معصومی	الشفاء، اشارات، قانون النجاه، الحکمه المشرقیه، المبدأ و المعاد، عیون الحکمه

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	اساتید	شاگردان	آثار
۴۱	حافظ ابونعیم اصفهانی	۳۳۶	۴۳۰	تصوف			حلیه الاولیاء، دلائل النبوه، معرفه الصحابه
۴۲	ابوالحسین بصری		۴۳۶	کلام معتزلی			المعتمد، تصفح الادله، غرر الادله، شرح الاصول الخمسه، الامامه
۴۳	ابوریحان بیرونی	۳۶۲	۴۴۰	حکیم	مباحثاتی با ابن سینا		الآثار الباقیه، الاستشهاد، تحقیق ماللهند، کتاب شامل
۴۴	ابوالعلاء معری	۳۶۳	۴۴۹	شاعر فیلسوف			لزوم مایلزم، سقط الزند، ضوء السقط، مجموعه رسائل
۴۵	ابن خلدون		۴۵۱	مورخ	مسلمه بن احمد المجریطی		مقدمه و تاریخ ابن خلدون
۴۶	ابن حزم الظاهری		۴۵۸	منطقی، کلام			التقريب لحد المنطق، طوق الحمامه
۴۷	بهمنیار بن مرزبان		۴۵۸	حکیم مشاء	بوعلی سینا، لوکری	ابوالعباس لوکری	التحصیل، البهجه و السعاده، رساله فی مراتب الوجود، کتاب المفارقات
۴۸	شیخ طوسی	۳۸۵	۴۶۰	فقیه، کلام	شیخ مفید، سید مرتضی		تلخیص الشافی، الاقتصاد الهادی، المنحصص، اصول العقاید، مسائل اصول الدین
۴۹	الامام القشیری	۳۷۶	۴۶۵	تصوف اشعری		ابوحامد غزالی، فارمذی	نحو القلوب، رساله قشیری، التیسیر فی التفسیر، لطائف الاشارات
۵۰	ابوعلی فارمذی طوسی		۴۷۷	تصوف	عموی غزالی	ابوحامد غزالی	شیخ الشیوخ عصر

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	اساتید	شاگردان	آثار
۵۱	امام الحرمین الجوینی	۴۱۹	۴۷۸	کلام اشعری	اسکافی ، قشیری ، ابونعیم	ابوحامد غزالی	الشامل فی اصول الدین
۵۲	ابوالعباس لوکری		۴۸۰	حکیم	بهمنیار	غیلانی ، ترکی ، میهنی ، مروزی	بیان الحق ، قصیده اسرارالحکمه ، فهرست ، التعليقات
۵۳	ناصر خسرو قبادیانی	۳۹۴	۴۸۱	حکیم			جامع حکمتین ، زادالمسافرین ، بستان العقول
۵۴	خواجه عبدالله انصاری	۳۹۶	۴۸۱	تصوف	شیخ ابوالحسن خرقانی		منازل السائرين ، ذم الکلام و اهله کنز السالکین ، طبقات الصوفیه
۵۵	ابوحامد محمد غزالی	۴۵۰	۵۰۵	کلام	رازکانی ، اسماعیلی جوینی		احیاء علوم الدین ، المتقذمن الضلال ، تهافت الفلاسفه ، الرساله القدسیه
۵۶	خواجه احمد غزالی		۵۲۰	تصوف	شیخ ابوبکر نساج		سوانح ، احیاء الاحیاء ، الذخیره ، لباب الاحیاء ، التجرید ، بحر الحقیقه
۵۷	عبین القضاة همدانی		۵۲۵	تصوف	احمد غزالی در طریقت		زیده الحقائق ، تمهیدات ، مکتوبات ، رساله لوائح
۵۸	عمر خیام نیشابوری		۵۲۶	حکیم	نظامی سمرقندی		رساله فی براهین الجبر ، رساله فی الوجود ، رساله فی الطبیعیات
۵۹	ابوبکر ابن باجه		۵۳۳	حکیم مشاء	ابن الامام ، ابن طفیل		اخلاق خدیویه ، رساله اتصال العقل بالانسان ، کتاب النفس

رقم	نام	تاريخ تولد به قمرى	تاريخ فوت به قمرى	مشرب	اساتيد	شاگردان	آثار
٦٠	احمد بن ابى الحسن الجامى		٥٣٦	تصوف			الرساله السمرقنديه ، انس التائبين ، سراج السائرين ، مفتاح النجاه
٦١	ابو حفص نجم الدين النسفى	٤٦١	٥٣٧	كلام حنفى			كتاب فى العقائد ، تاريخ بخارى
٦٢	ابو البركات بغدادى	٤٥٧	٥٤٧	حكيم		شيخ يوسف ، فضلان ، المنجم	المعتبر (منطق ، فلسفه)
٦٣	ابو الفتح شهرستانى	٤٦٨	٥٤٩	كلام	احمد ، خوانى ، قشبرى ، انصارى		نهايه الاقدام ، الجزء الذى لا يتجزأ ، الارشاد ، المصارعه ، الملل و النحل
٦٤	عبد القادر گيلانى	٤٧١	٥٦١	تصوف	شيخ صوفى به نام حماد	شهاب الدين عمر سهروردى	فتوح الغيب ، الغنيه ، الفيوضات الربانيه
٦٥	ابو النجيب عبدالقادر سهروردى	٤٩٠	٥٦٣	تصوف	ميهنى ، انصارى ، دباس ، غزالى	شهاب الدين عمر سهروردى	آداب المريدين ، شرح الاسماء الحسنى ، غريب المصباح
٦٦	ابوبكر محمد بن طفيل		٥٨١	فيلسوف	ابن باجه	بطروجى	رساله حى بن يقظان ، اسرار الحكمه المشرقيه
٦٧	شيخ اشراق	٥٤٩	٥٨٧	حكيم اشراقى	گيلانى ، ظهير الدين قارى		حكمه الاشراق ، تلويحات ، مطارحات ، مقاومات ، هياكل النور ، الواح العماديه ، پرجبرئيل
٦٨	ابوالوليد محمد بن رشد	٥٢٠	٥٩٥	فيلسوف	پدر خودش	معاصر ابن طفيل	شروحي بر آثار ارسطو ، السماء و العالم ، علم النفس ، فصل المقال ، تهافت التهافت

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	اساتید	شاگردان	آثار
۶۹	ابوالفرج بن جوزی	۵۰۸	۵۹۷	کلام			صفه الصفوة ، تلبیس ابلیس ، ذم الهواء، روح الارواح ، صوله العقل
۷۰	روزبهان شیرازی	۵۲۲	۶۰۶	تصوف	سراج الدین محمود بن خلیفه		بیش از ۱۳۰ اثر ، مشرب الارواح ، عبهرالعاشقین سیر الارواح
۷۱	امام فخر رازی	۵۴۴	۶۰۶	کلام	پدرش ، گیلانی ، سمنانی	ابهری ، خواجه طوسی	المحصل ، المباحثات المشرقیه شرح اشارات عیون المسائل
۷۲	افضل الدین محمد کاشانی		۶۱۰	حکیم			المنهاج المبین لاصابة الیقین
۷۳	عبداللطیف البغدادی	۵۵۷	۶۲۹	فیلسوف			بلغه الحكم ، الحکمه الکلام ، تهذیب کلام افلاطون ، القیاس ، السماع الطبیعی
۷۴	سیف الدین آمدی	۵۵۱	۶۳۱	کلام شافعی	ابن المنی ، ابن فضلان	عزین عبدالسلام ، ابن ابی اصبیعه	غایه المرام ، کشف التمییهات (شرح اشارات) اباکار الافکار ، دقائق الحقائق فی الحکمه
۷۵	ابن فارض	۵۷۶	۶۳۲	عرفان	معاصر ابن عربی ، شهاب الدین سهروردی		تأییه (مجموعه شعر در عرفان) (شرح آن مشارق الدراری به فارسی
۷۶	شهاب الدین عمر سهروردی	۵۳۹	۶۳۲	تصوف	ابونجیب ، گیلانی ، بغدادی	نجیب الدین شیرازی	عوارف العارف ، جذب القلوب ، رشف المضاح ، علام الهدی

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۷۷	محمی الدین ابن عربی	۵۶۰	۶۳۸	عرفان	ابن خلف ،ابن زرقون ،الاشبیلی	قونوی	حدود ۱۴۰ اثر ،فتوحات مکیه ،فصوص الحکم ، ترجمان الاشواق
۷۸	افضل الدین خونجی		۶۴۶	فیلسوف			کشف الاسرار عن غوامض الافکار ،جمل القواعد ،الموجز
۷۹	حکیم شمس الدین الحسینی		۶۴۹	حکیم		کاتبی قزوینی	الصحائف الالهیه ،المعارف ،قسطاس المیزان مفتاح النظر
۸۰	سعدالدین محمد حمویه	۵۸۶	۶۴۹	تصوف	خوارزمی ،جوینی ،قونوی	عزیزالدین نسفی	محبوبه الاولیاء ،ظهور التوحید ،الاحصاء ،التعریف ، المصباح
۸۱	قطب الدین حمزه اهری		۶۵۷	تصوف			الاقطاب القطیبه (البلغة فی الحکمه)
۸۲	اثیر الدین ابهری		۶۶۳	فلسفه	امام فخر رازی	کاتبی قزوینی ،قاضی جمال الدین	هدایه الحکمه ،تنزیل الافکار ،الاشارات ،محصول ،جامع ایساغوجی
۸۳	ابو محمد ابن سبعین	۶۱۳	۶۶۹	تصوف	ابی اسحق ابراهیم بن یوسف	یحیی بن محمد بن احمد	الكلام، رساله النصیحه ،عهد ابن سبعین، الامانه ،بد المعارف
۸۴	خواجه نصیر الدین طوسی	۵۹۷	۶۷۲	حکیم	پدرش ،فریدالدین داماد، رازی	علامه حلّی ،استرآبادی	بیش از ۵۰ اثر ،اساس الاقتباس ،تجرید العقائد ،تلخیص المحصل
۸۵	جلال الدین مولوی	۶۰۴	۶۷۲	عرفان	متاثر از ابن عربی ،ترمذی ،ابن عدیم	تدریس در قونیه	مثنوی معنوی ،دیوان شمس تبریزی

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۸۶	صدرالدین قونوی	۶۰۷	۶۷۳	عرفان	محمی الدین ابن عربی	جندی، عراق ی، فرغانی ، تلمسانی	مفتاح الغیب، نصوص و فکوک، نفحات اللهیه، تفسیر فاتحه
۸۷	کاتبی قزوینی	۶۰۰	۶۷۵	حکیم	حکیم الحسینی ابهری، طوسی	حلی ، یازری، اثیر ی، شیرازی	حکمه العین، رساله الشمسیه، کتاب المنصص، کشف الاسرار، المفصل
۸۸	سراج الدین ارموی	۵۹۴	۶۸۲	فیلسوف			بیان الحق، لوامع المطالع، مطالع الانوار ، لطایف الحکمه، شرح الاشارات
۸۹	عزالدین ابن کموئه		۶۸۳	کلام ، منطقی	شیخ اشراق		شرح اشارات، شرح تلویحات، المطالب المهمه، الحکمه الجديده، المنطق و الطبیعی
۹۰	عبدالله بن عمر البضاوی		۶۸۵	کلام			طوابع الانوار (شرح آن مطالع الانظار) انوار التنزیل، منهاج الوصول
۹۱	شمس الدین محمد شهروزی		۶۸۷	اشراق			نزهه الارواح فی تاریخ الحکماء، شرح حکمه الاشراق
۹۲	فخر الدین عراقی	۶۱۰	۶۸۸	عرفان	شیخ صدرالدي ن قونوی		لمعات
۹۳	عقیف الدین تلمسانی	۶۱۰	۶۹۰	عرفان	صدر الدین قونوی		شرح منازل السائرین و آثار دیگر
۹۴	عزیزالدین نسفی		۶۹۰	صوفی	سعید الدین حمویه		کشف الحقائق، الانسان الکامل، زیده الحقائق ، مقصد الاقصى

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۹۵	سعید الدین فرغانی		۷۰۰	عرفان	صدر الدین قونوی		شرح قصیده تائیه، شرح مفتاح xx، شرح فصوص مشارق الدراری
۹۶	مؤیدالدین جنیدی		۷۰۰	عرفان	صدر الدین قونوی		شرح فصوص الحکم، خلاصه الار xxx، نفخة الروح، شرح مواقع المبین
۹۷	بابا افضل کاشانی		۷۰۷	عرفان			مدارج الکمال، ينبوع الجبار xx، مفیدالمستفید . منهاج المبین
۹۸	قطب الدین محمود شیرازی	۶۳۴	۷۱۰	عرفان	کازرونی، کبشی، طوسی، قونوی		شرح حکمه الاشراق، شرح مفتاح العلوم، نهاییه الادراک، دره التاج
۹۹	سیدرکن الدین استرآبادی	۶۶۰	۷۱۷	فیلسوف	خواجه نصیر الدین طوسی، آمدی		حاشیه بر تجرید، شرح قواعدا xx، شرح بر مقدمه ابن حاجب
۱۰۰	امیر حسین هروی		۷۱۸	تصوف	شیخ رکن الدین		زادالمسافرین، کنز الرموز روح الارواح، صراط المستقیم
۱۰۱	شیخ محمود شبستری	۶۸۷	۷۲۰	عرفان	امین الدین تبریزی		گلشن راز(نظم در تصرف) سعادت نامه، مرآت المحققین، حق الیقین
۱۰۲	علامه حلی	۶۴۷	۷۲۶	حکیم، فقیه	خواجه نصیر الدین طوسی، کاتبی	قطب الدین رازی، ابن تیمیه	کشف المراد، نهج المسترشدين، مراصدالتدقیق، جوهر النضید، مقاومات

رقم	نام	تاريخ تولد به قمرى	تاريخ فوت به قمرى	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
١٠٣	ابوالعباس بن تيميه	٦٦١	٧٢٨	مخالف فلسفه	پدر خودش، على بن عبدالقوى		رسائلى در علم كلام، الرد على المنطقيين، نقض المنطق ، الرد على فلسفه
١٠٤	عبد الرزاق كاشانى		٧٣٠	تصوف	قونوى نور الدين عبد الرحمان	قيصرى	شرح منازل السائرين ، شرح فصوص ، كشف الوجوه ، اصطلاحات الصوفيه
١٠٥	قطب الدين حلبى	٦٦٤	٧٣٥	فيلسوف			شرح هدايه اثريه ، تاريخ مصر ، شرح السيره
١٠٦	علاء الدوله سمنانى	٦٥٩	٧٣٦	تصوف	شرف الدين عبد الرحمان		العروه لاهل الخلوة و الجلوة ، بيان الاحسان
١٠٧	شمس الدين اصفهانى	٦٧٤	٧٤٩	كلام			مطالع الانظار، تشييد القواعد، شرح فصول النفسي، ناظرة العين
١٠٨	داود بن محمود قيصرى		٧٥١	عرفان	عبدالرزاق كاشانى قونوى		شرح فصوص الحكم ، شرح تائيه ، شرح منازل السائرين ، رسائل
١٠٩	محمد بن محمود آملى		٧٥٣	فيلسوف	مباحثاتى بايجى	مدرس مدرسه سلطانيه	نفائس الفنون فى عرائس العيون
١١٠	قاضى عضد الدين ايچى		٧٥٦	كلام	مباحثاتى با آملى	قطب الدين رازى ، تفتازانى	المواقف، مقاصد المقاصد ، العقائد المضديه ، جواهر الكلام

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۱۱	قطب الدین محمد رازی	۶۹۴	۷۶۶	حکیم	علامه حلّی ایجی	شهید اول تفتازانی	المحاكمات، شرح الاسرار شمسیه، القطیبه، شرح الحاوی، مجموعه الرسائل
۱۱۲	سیدحیدر آملی	۷۱۹	۷۸۷	حکیم عارف	نصیر الدین کاشانی، علامه حلّی		الاسرار جامع، نقد النور، اسرار الشریعه، نص الفصوص، التاویلات
۱۱۳	سعدالدین التفتازانی	۷۱۴	۷۹۱	کلام	قطب الدین رازی، ایجی		شرح العقائد النسفی المنطق، تهذیب المقاصد الطالبین، المقاصد الشمسیه، شرح
۱۱۴	ابوحامد محمد الاصفهانی		۸۰۰	عرفان			قواعد التوحید، الحکمه المنیعه، الحکمه الرشیدیّه، الاعتماد الکبیر
۱۱۵	میرسید شریف جرجانی	۷۳۴	۸۰۸	کلام اشعری		سیدمحمد نور بخش	شرح المواقف، التعریفات، حاشیه بر شرح تجرید، تعلیقه، عوارف، الکبری
۱۱۶	فاضل مقداد		۸۲۶	حکیم	شهید اول فخر المحققین		ارشاد الطالبین (شرح نهج المسترشدين علامه حلّی) اللوامع الالهیه
۱۱۷	عبدالکریم گیلانی	۷۶۷	۸۳۲	تصوف	میرشرف الدین الجبرتی		الانسان الكامل فی معرفه الاواخر و الاوائل
۱۱۸	شاه نعمت الله ولی		۸۳۴	تصوف			دیوان شاه نعمت الله

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	اساتید	شاگردان	آثار
۱۱۹	محمد بن حمزه فناری	۷۵۱	۸۳۴	عرفان			مصباح الانس، شرح ایساغوجی، فصول البدائع، انموذج العلوم
۱۲۰	صائن الدین علی ترکه		۸۳۵	عرفان			تمهید القواعد، الضوء شرح فصوص، شرح قصیده تأئیه، المناهج
۱۲۱	حسین بن حسن خوارزمی		۸۴۰	عرفان			جواهر الاسرار (شرح مثنوی) شرح فصوص، کنوز الحقائق
۱۲۲	ابوسعید ابن بهریز	۸۰۰	۸۶۰	منطقی			حدود المنطق
۱۲۳	علاء الدین علی قوشچی		۸۷۹	کلام		در کرمان شاگردانی	شرح تجرید العقائد، المحمدیه در حساب، الفتاحیه در هئیت
۱۲۴	عبدالرحمان جامی	۸۱۷	۸۹۸	عرفان	پدرش، کاشغری، عبیدالله		نقد النصوص، اشعه اللمعات، نفحات الدرّة، الانس، لوامح، الفاخره
۱۲۵	صدرالدین دشتکی شیرازی	۸۲۸	۹۰۳	حکیم	فارسی، نظام الدین، کربای	فرزندش، تقی الدین، ابی الخیر	حاشیه شرح تجرید قوشچی، اثبات الواجب
۱۲۶	جلال الدین محمد دوانی	۸۲۸	۹۰۸	کلام، حکیم	انصاری، همام الدین، کرمانی	استرآبادی، یزدی، لاری، میبیدی	شواکل الحور، حاشیه بر شرح الحكمة الاشراف، حاشیه بر شرح تجرید، الزوراء
۱۲۷	امیر حسین میبیدی		۹۰۹	حکیم	دوانی		الهدایه (شرح) هدایه اثیریہ خاتم گیتی نما، شرح دیوان امیر (ع)

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۲۸	محمد بن یحیی لاهیجی		۹۱۲	تصوف	سید محمد نور بخش		شرح گلشن راز، اسرار الشهود
۱۲۹	احمد ابن یحیی تفتازانی		۹۱۶	کلام			حاشیه بر مختصر التلخیص، شرح علی تهذیب المنطق تعلیقه بر شرح العقائد النسفیة
۱۳۰	شمس الدین میرک بخاری		۹۲۸	حکیم			شرح حکمه العین، مدار الفحول فی شرح منار الفصول، دائره الوصول
۱۳۱	محقق کرکی		۹۴۵	کلام فقیه			التجمیه در کلام
۱۳۲	غیاث الدین دشتکی شیرازی		۹۴۸	حکیم	پدرش صدر الدین، دونانی	وجیه الدین سلیمان	حجه الکلام، المحاکمات، شرح هیاکل النور، التجرید، حاشیه بر شفا و اشارات
۱۳۳	محمد بن احمد خفزی		۹۵۷	کلام			حاشیه بر شرح تجرید، اثبات الوجد، اثبات الهیولی
۱۳۴	شیخ بهایی	۹۵۳	۱۰۳۱	حکیم	پدرش مولا عبدالله یزدی	کرکی، نائینی فیض، ملاصدرا	رساله الجوهر الفرد، توضیح المقاصد، عین الحیاة، حواشی بر زبده خواجه
۱۳۵	محمد باقر میر داماد		۱۰۴۰	حکیم مشاء	عبد الصمد عاملی، عبد العالی، صاعدی	ملاصدرا، فیض، لاهیجی، اشکوری	قیسات، اعضالات افق المبین، الرواشح العلوم، ایقاضات

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۳۶	میرابولقاسم فندر سکی	۹۷۰	۱۰۴۹	حکیم اشراقی		میرزارفیع نائینی	صناعیه، مقاله فی الحرحه اصول الفصول، حکمه هندو
۱۳۷	صدر المتالهین	۹۷۹	۱۰۵۰	حکیم متاله	شیخ بهایبی میرداماد	فیض، فیاض تنکابنی	الاسفار الاربعه، المبدأ و المعاد، شواهد الربوبیه مفاتیح الغیب، المشاعر
۱۳۸	شیخ حسین التنکابنی		۱۰۵۰	حکیم اشراقی	ملاصدرا فیاض		حاشیه بر حاشیه خفزی رساله در اثبات حدوث عالم، تعلیقات بر شفا، شرح گلشن راز
۱۳۹	محمد تقی استرآبادی		۱۰۵۸	حکیم			شرح فصوص الحکم فارابی
۱۴۰	محمد تقی مجلسی (اول)	۱۰۰۳	۱۰۷۰	منسوب به صوفیه	شیخ بهایبی شیخ علی کرکی	فرزندش محمد باقر عبدالله بن جابر	شرح الصحیفه، حدیقه المتقین، شرح الفقیه
۱۴۱	مولی رجب علی تبریزی		۱۰۷۰	حکیم	معاصر ملاصدرا	قاضی سعید قمی تنکابنی رازی	الاصول الاصفیه، رساله فی اثبات الواجب، رساله اثبات الوجود
۱۴۲	ملا عبدالرزاق لاهیجی		۱۰۷۲	حکیم	ملاصدرا	میرزا حسن قاضی سعید قمی	شوارق الالهام، سرمایه ایمان، شرح الهیا کل مشارق الالهام
۱۴۳	میرزا رفیعا نائینی	۹۹۸	۱۰۸۳	حکیم فقیه	میرفندر سکی، شیخ بهایبی شوشتری	مجلسی حرعاملی	حاشیه شرح اشارات طوسی، حاشیه شرح حکمه العین، ثمره

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرّب	استادان	شاگردان	آثار
۱۴۴	ملا محمد باقر سبزواری		۱۰۹۰	حکیم فقیه	میر فندر سکی، مجلسی، بهایی	حسین خوانساری، محمد سراب	تخیرة المعاد، حواشی بر شفا
۱۴۵	فیض کاشانی	۱۰۰۶	۱۰۹۱	حکیم عارف	میر داماد، ملاصدرا، بحرانی	قاضی سعید قمی	علم الیقین، عین الیقین، انوار الحکمه، اصول العقائد، المعارف الالهیه
۱۴۶	آقا حسین خوانساری	۱۰۱۶	۱۰۹۸	حکیم فقیه	میر فندر سکی، مجلسی	علی قلی، ملاولیا، شیروانی	حاشیه بر شرح اشارات، دو حاشیه بر شفا، جبر و اختیار، حاشیه بر شرح حکمه العین
۱۴۷	مولی شمس گیلانی		۱۰۹۸	حکیم	میر داماد	علی قلی	اثبات الواجب، حاشیه بر شرح حکمه العین، حاشیه بر حاشیه خفزی و دوانی
۱۴۸	قاضی سعید قمی		۱۱۰۴	حکیم	فیض تبریزی، لاهیجی		تعلیقات بر اثولوجیاء، کلید بهشت، حاشیه بر شرح اشارات، الصلوه
۱۴۹	محمد باقر مجلسی (دوم)	۱۰۳۷	۱۱۱۰	کلام فقیه	پدرش، قزوینی، فیض، نائینی	بیش از هزار طلبه	بحار الانوار، حق حیات الیقین، مرآه العقول، الاعتقادات
۱۵۰	شیخ الاسلام الکمرئی		۱۱۱۵	فیلسوف	آقا حسین خوانساری		تحفه در الهی و طبیعی
۱۵۱	محمد بید آبادی		۱۱۷۳	حکیم	محمد تقی الماسی، اسماعیل خواجویی	الاشراق، اصفهانی، نوری	حلقه بین نوری و ملاصدرا

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۵۲	محمد نیریزی شیرازی	۱۱۰۰	۱۱۷۳	حکیم	دارابی	ملاحرب گیلانی	فصل الخطاب
۱۵۳	مولی مظفر اصفهانی		۱۱۹۸	حکیم متاله	آقا محمد بید آبادی	محمد جعفر مجدوب	مهارت درفن الهی
۱۵۴	ملانظر علی گیلانی		۱۲۰۰ حدود	حکیم	آقا محمد بید آبادی		تحفه، تلخیص المبدأ و المعاد و حواشی بر آن
۱۵۵	ملاحمد مهدی نراقی	۱۱۵۰	۱۲۰۹	حکیم، اخلاقی	بیدگلی، بحرانی، بهبهانی		اللمعات العرشیه، شرح شفا، قره العیون، اللمعه الا لهیه، الکلمات الوجیز
۱۵۶	آخوند ملاحرب گیلانی		۱۲۱۷	حکیم	قطب الدین محمد النیریزی	مجدوب، ملا علی نوری	پرورش استادانی در فلسفه
۱۵۷	مولی احمد اردکانی		۱۲۲۵	حکیم			محشی مشاعر، حاشیه آقا جمال بر حاشیه فخری و الهیات تجرید
۱۵۸	مولا محمد اسماعیل		۱۲۲۷	حکیم			شرح حکمه العرشیه ملاصدرا
۱۵۹	مولا عبدالکریم الاشراق		۱۲۲۹	حکیم عارف	آقا محمد بید آبادی		مشربی عارفانه داشت

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۶۰	شیخ احمد احسائی		۱۲۴۲ حدود	کلام			شرح عرشیه ملاصدرا، شرح مشاعر
۱۶۱	ملاعلی نوری		۱۲۴۶	حکیم	بیدآبادی، مدرس اصفهانی	حاجی سبزواری راز، واحد العین	حواشی براسفار، مشاعر، شوراق اسرار الآیات، شرح کافی، شواهد ملاصدرا
۱۶۲	محمد جعفر لاهیجی		۱۲۵۵	حکیم	نوری، خاتون آبادی، گیلانی	قمشه ای، مدرس زنوزی	شارح مشاعر، محشی الهیات شرح تجرید قوشچی و حاشیه خفزی بران
۱۶۳	ملا عبدالله زنوزی		۱۲۵۷	حکیم	نوری، مجاهد، میرزای قمی	نوری، خوئی، علی مدرس (فرزندش)	لمعات الهیه، شرح حدیث کمیل (انوار حلیه)
۱۶۴	حاجی کلباسی	۱۱۸۰	۱۲۶۱	حکیم	نوری، بیدآبادی، ملا محراب		اشارات، بعضی رسائل فارسی
۱۶۵	آقا سید رضی مازندرانی		۱۲۷۰	حکیم - عارف	نوری، ملا اسماعیل، آباده ای	قمشه ای، میرزا نصیر گیلانی	تبحر در عرفان، دارای علوم غریبه
۱۶۶	آخوند واحد العین		۱۲۸۰	حکیم	نوری	سبزواری	شارح عرشیه، محشی مشاعر، حاشیه اسفار، حاشیه الشوارق
۱۶۷	میرزا ابولقاسم راز	۱۲۰۲	۱۲۸۶	حکیم	ملاعلی نوری		طباشیر الحکمه، قوائم الانوار، آیات الولایه

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۶۸	حاج ملا هادی سبزواری	۱۲۱۲	۱۲۸۹	حکیم متأله	ملا اسماعیل، نوری، نجفی	ملا محمد، قمشه ای، کرمانی، همدانی	شرح منظومه، اسرار الحکم، حواشی بر اسفار و شواهد و مفاتیح و الشوارق
۱۶۹	میرزا عباس حکیم دارابی	۱۲۲۵	۱۳۰۰	حکیم	ملاهادی سبزواری	شیرازی، کازرونی، کوه پایه ای	تحفه المراد (شرح قصیده حکمیه میر فندرسکی)
۱۷۰	سید صدرا کوه پایه ای		۱۳۰۱	حکیم	عبدالصمد سبزواری، دارابی		شروق الحکم فی شرح الاسفار و المنظومه
۱۷۱	فضل الله شیخ الاسلام زنجان		۱۳۰۳	حکیم	عبدالمجید زنجانی		حاشیه بر منطق منظومه، تعلیقات بر شوارق، رساله در قاعده الواحد، تاریخ علم کلام
۱۷۲	آقا محمد رضا قمشه ای	۱۲۴۱	۱۳۰۶	حکیم - عارف	لاهیجی، نوری، مازندرانی	اشکوری، نیریزی، کاشانی، قمی	رساله در ولایت، فی وحده الوجود، رساله فی تحقیق الاسفار الاربعه
۱۷۳	آقا علی مدرس	۱۲۳۴	۱۳۰۷	حکیم متأله	پدرش، میرزا حسن، لاهیجی	آلاشتی، حیرت، نوری آملی	سبل الرشاد، حواشی بر اسفار، بدائع الحکم، تعلیقات بر شفا و شوارق
۱۷۴	ملا حسینقلی همدانی	۱۲۳۹	۱۳۱۱	حکیم عارف	ملاهادی سبزواری	آقا ملکی، سید علی همدانی، حائری	کتابی از او ثبت نگردیده
	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۷۵	میرزا ابوالحسن جلوه	۱۲۳۸	۱۳۱۴	حکیم	میرزا حسن، تونی، حسن چینی	تنکابنی، آلاشتی، آشتیانی، شاه آبادی	حواشی بر: اسفار، مشاعر، المبدأ و المعاد، شفا، مقدمه قیصری رساله در حرکه جوهدیه
۱۷۶	ملا محمد الهیجی الزنجانی	۱۲۷۰	۱۳۱۴	حکیم	جلوه، میرزا حسن سبزواری	همدانی، آشتیانی، آملی، شعرانی	تعلیق بر منظومه، مجموعه ای در حکمت، تعلیقات بر اسفار، دیوان حقائق
۱۷۷	محمد طاهر تنکابنی	۱۲۸۰	۱۳۲۰	حکیم	قمشه ای		تبحر در ریاضی و هئیت
۱۷۸	میرزا محمد علی النمازی		۱۳۲۲	حکیم	نمازی، کازرونی	شاگردانی در دانشگاه تهران	حواشی اسفار، مرام الحکمه، مجموعه انصاف، لطائف العرفان
۱۷۹	میرزا عبدالمجید زنجانی		۱۳۲۴	حکیم	ابوالحسن جلوه	شیخ فضل الله، شیخ الاسلام، میرزا	حواشی بر شوراق، حواشی بر شفا
۱۸۰	جهانگیر خان قشقایی	۱۲۴۳	۱۳۲۸	حکیم متأله	محمدرضا قمشه ای	بروجردی، عراقی، نائیتی، مدرس	تربیت شاگردان میرز
۱۸۱	میرزا هاشم اشکوری لاهیجی		۱۳۳۲	حکیم، عارف	محمدرضا قمشه ای		محشی تمهید
۱۸۲	ملا محمد کاشانی		۱۳۳۳	حکیم	قمشه ای، میرزا حسن نوری	ارباب، مهدوی، فرزانه، کلباسی	تربیت شاگردان میرز

ردیف	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۸۳	میرزا حسن کرمانشاهی	۱۲۴۶	۱۳۳۶	حکیم	قشمه ای، زوزی، جلوه، نوری	ذری	حواشی براسفار، شرح اشارات، شفا «طبیعیات و الهیات»
۱۸۴	سید علی کازرونی	۱۲۷۸	۱۳۴۳	حکیم	میرزا عباس حکیم دارابی	محمد بن علی، نمازی المدعو بالحکیم	تربیت شاگردان مبرز
۱۸۵	میرزا جواد آقا ملکی		۱۳۴۴	حکیم، عارف	میرزا حسینقلی همدانی	طباطبائی	اسرار الصلوه، لقاء الله
۱۸۶	میرزا محمود مدرس الکهکی	۱۲۷۰	۱۳۴۶	حکیم	قشمه ای، آقا علی و جلوه		محشی شرح منظومه و اسفار و شرح فصوص، رساله در ولایت
۱۸۷	میرزا احمد آشتیانی	۱۳۰۰	۱۳۵۹	حکیم	میرزا هاشم، میرزا حسن، میر شهاب		حواشی براسفار، شفا، شرح منظومه، شرح تجرید، مصباح الانس
۱۸۸	شیخ محمدتقی آملی	۱۳۰۴	۱۳۶۰	حکیم	کرمانشاهی، والدش، نوری		ذُرر الفوائد (تعلیق بر شرح منظومه)
۱۸۹	محمد علی شاه آبادی	۱۲۹۲	۱۳۶۹	حکیم	میرزاهاشم، جلوه، جهانگیر، خان	امام خمینی	الانسان و الفطره، الایمان و الرجعه، القرآن و العترة، المنازل السالکین
۱۹۰	آقا میرزا احمد آشتیانی		۱۳۷۲	حکیم	نوری، جلوه، میرزا حسن، میرزاهاشم	شعرانی، جعفری، مطهری، آشتیانی	حواشی براسفار، شفا، منظومه، فصوص ابن عربی و فارابی، مصباح الانس
۱۹۱	شیخ محمد حسین فاضل تونی	۱۳۳۰	۱۳۸۱	حکیم	آقا میرزا هاشم	فضلائی معاصر	تعلیق بر فصوص، ترجمه سماع طبیعی شفا و الهیات، حکمت قدیم

۱۹۲	میرزا مهدی الهی قمشه ای	۱۳۱۹	۱۳۹۱	حکیم، عارف	شیخ محمد هادی قمشه ای	جوادی ، حسن زاده	حکمت عام و خاص ، شرح فصوص فارابی ، رساله در سلوک ، دیوان الهی
۱۹۳	شهید مرتضی مطهری		۱۳۹۹	حکیم، مقاله	امام خمینی ، علامه طباطبائی	فضلاى معاصر	شرح منظومه ، رساله در حرکت و زمان ، شرح اصول فلسفه
۱۹۴	سید محمد باقر صدر		۱۴۰۰	حکیم ، فقیه	خوئی	حائری ، هاشمی	فلسفتنا ، اقتصادنا ، الاسس المنطقيه
ع.ع. س.ع.	نام	تاریخ تولد به قمری	تاریخ فوت به قمری	مشرب	استادان	شاگردان	آثار
۱۹۵	علّامه طباطبائی	۱۳۲۱	۱۴۰۲	حکیم و مفسّر قرآن	طباطبائی ، آقا ملکی	جوادی ، حسن زاده ، مصباح ، مطهری	نهایه الحکمه ، تفسیر المیزان ، الرسائل التوحیدیه ، اصول فلسفه ، حواشی بر اسفار
۱۹۶	امام خمینی		۱۴۰۹	حکیم، عارف	شاه آبادی	فرزندش مصطفی ، مطهری ، جوادی ، مصباح	سر الصلوه ، مصباح الهدایه ، تعلیقات بر فصوص و مصباح الانس دیوان اشعار و تحریر الوسيله

«ترتیب الفبائی اسامی حکما ، عرفان و متکلمین اسلامی»

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
«آ»		ابن مسکویه ، ابوعلی احمد بن محمد	۴۲۱	«ب»	
آشتیانی ، احمد بن حسن	۱۳۵۹	ابن مقفع ، عبدالله	۱۴۲	بابا افضل ، افضل الدین محمد کاشانی	۷۰۷
آشتیانی ، میرزا مهدی	۱۳۷۲	ابن هندو ، ابو الفرج	۴۱۰	باقلانی ، ابوبکر محمد بن الطیب	۴۰۳
آقا ملکی ، میرزا جواد	۱۳۴۴	ابو الفرج ، قدامه بن جعفر	۳۳۷	بخاری ، شمس الدین میرک	۹۲۸
آمدی ، سیف الدین	۶۳۱	ابوالهذیل علاف ، محمد	۲۳۵	بسطامی ، بایزید طیفور بن عیسی	۲۶۱
آملی ، سید حیدر	۷۸۷	ابهری ، اثیر الدین	۶۶۳	بشر بن حافی ، بشر بن حارث	۲۲۷
آملی ، شیخ محمد تقی	۱۳۶۰	احسانی ، شیخ احمد بن زین الدین	۱۲۴۲	بصری ، ابو الحسن	۴۳۶
آملی ، شمس الدین محمد بن محمود	۷۳۵	اخوان الصفا	۳۷۳	بغدادی ، ابو البرکات	۵۴۷
«الف»		ارموی ، سراج الدین محمود	۶۸۲	بغدادی ، عید اللطیف بن یوسف	۶۲۹
ابن ابی الدنيا ، عبدالله بن محمد	۲۸۱	استرآبادی ، سیدرکن الدین	۷۱۷	بلخی ، ابوزید بهایبی ، شیخ محمد بن حسین	۳۲۲ ۱۰۳۱
ابن باجه ، محمد بن یحیی	۵۳۳	استرآبادی ، محمد تقی	۱۰۵۸	بهمنیار بن مرزبان	۴۵۸

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
ابن بهریز، ابوسعید حبیب		اسفراینی، ابواسحق	۴۱۸		۱۰۳۱
ابن تیمیه، احمد بن عبدالحلیم	۷۲۸	اسکافی، ابوعلی محمد بن جنید	۳۸۱	بید آبادی، محمد	۱۱۷۳
ابن حزم، الظاهری اندلسی	۴۵۸	الاشراق، مولی عبدالکریم	۱۲۲۹	بیرونی، ابوریحان	۴۴۰
ابن حمزه، محمد بن حمزه فناری	۸۳۴	اشعری، ابوالحسن	۳۲۴	بیضاوی، عبدالله بن عمر	۶۸۵
ابن خلدون، ابومسلم الحضرمی	۴۵۱	اصفهانی، حافظ ابونعیم	۴۳۰	«ت»	
ابن رشد، محمد بن احمد	۵۹۵	اصفهانی، شمس الدین بن محمود	۷۴۹	تبریزی، مولی رجب علی	۱۰۷۰
ابن سبعین، عبدالحق بن ابراهیم	۶۶۹	اصفهانی، ابوحامد محمد	۸۰۰	ترکه، صائن الدین علی بن محمد	۸۳۵
ابن سکیت، یعقوب بن اسحق	۲۴۴	اصفهانی، محمد اسماعیل	۱۲۲۷	تفتازانی، شیخ الاسلام احمد بن یحیی تفتازانی، سعد الدین مسعود بن عمر	۹۱۶ ۷۹۱
ابن سینا، شیخ الرئيس بوعلی	۴۲۸	اصفهانی، المولی مظفر	۱۱۹۸	تلمسانی، عقیف الدین	۶۹۰
ابن طفیل، محمد بن عبدالملک	۵۸۱	اردکانی، احمد ابن ابراهیم	۱۲۲۵	تنکابنی، شیخ حسین بن ابراهیم	۱۰۵۰
ابن عربی، محیی الدین	۶۳۸	انصاری، خواجه عبدالله	۴۸۱	تنکابنی، میرزا محمد طاهر	۱۳۲۰

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
ابن فارض	۶۳۲	اهری ، عبدالقادر یا قوت	۶۵۷	توحیدی شیرازی ، ابوجبان	۴۰۰
ابن کمونه، سعدبن منصور	۶۸۳	ایچی ، قاضی عضد الدین	۷۵۶	تونلی ، شیخ محمد حسین فاضل	۱۳۸۱
ابن مسره، محمدبن عبدالله	۳۱۹	«د»		«ش»	
«ج»		دارابی ، میرزا عباس حکیم	۱۳۰۰	شاه آبادی ، میرزا محمدعلی	۱۳۶۹
جاحظ ، عمرو بن بحر	۲۵۵	دشتکی ، امیر صدرالدین شیرازی	۹۰۳	شاه نعمت الله ولی	۸۳۴
جامی ، احمد بن ابی الحسن	۵۳۶	دشتکی ، غیاث الدین شیرازی	۹۴۸	شبستری ، سعدالدین محمود	۷۲۰
جامی ، عبدالرحمن بن احمد	۸۹۸	دوانی ، جلال الدین محمد	۹۰۸	شبلی ، ابوبکر جعفر بن یونس	۳۳۴
جبائی ، ابی علی محمد بن عبدالوهاب	۳۰۳	«ر»		شهرزوری ، محمد بن محمود	۶۸۷
جرجانی ، میرسید شریف	۸۰۸	راز ، میرزا ابوالقاسم	۱۲۸۶	شهرستانی ، ابوالفتح محمد بن عبدالکریم	۵۴۹
جلوه ، میرزا ابوالحسن	۱۳۱۴	رازی امام فخر محمد بن عمر	۶۰۶	شیخ اشراق ، یحیی سهروردی	۵۸۷
جندی ، شیخ مؤید الدین	۷۰۰	رازی قطب الدین محمد تحناتی	۷۶۶	شیرازی ، روزبهان بقلی	۶۰۶

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
جنید بغدادی، ابوالقاسم جنیدین محمد	۲۹۸	رازی محمد بن زکریا	۳۱۳	شیرازی، قطب الدین محمود	۷۱۰
جوزی، امام ابوالفرج عبدالرحمن	۵۹۷	رازی، یحیی بن معاذ	۲۵۸	«ص»	
جویی، امام الحرمین	۴۷۸	«ز»		صدر، محمد باقر الشهید	۱۴۰۰
«ح»		زنجان، شیخ الاسلام فضل الله	۱۳۰۳	صدرالمتألهین، ملاصدرا شیرازی	۱۰۵۰
حارث المحاریبی، حارث بن اسد	۲۴۳	زنجان، میرزا عبد المجید	۱۳۲۴	«ط»	
حکیم الحسینی، شمس الدین محمد	۶۴۹	زنوزی، ملاعبدالله	۱۲۵۷	طباطبائی، علامه محمد حسین	۱۴۰۲
جلّاج، حسین بن منصور	۳۰۹	«س»		طبری، علی بن ربیع	۳۱۰
حلبی، قطب الدین عبدالکریم	۷۳۵	سبزواری، ملا محمد باقر	۱۰۹۰	طوسی، خواجه نصیر الدین	۶۷۲
حلی، علامه حسن بن یوسف	۷۲۶	سبزواری، ملاهادی	۱۲۸۹	طوسی، شیخ الطائفه محمد بن حسن	۴۶۰
حمویه، سعدالدین محمد بن مؤید	۶۴۹	سجستانی، ابوسلیمان محمد	۳۹۱	«ع»	
«خ»		سرخسی، ابوالعباس	۲۸۶	عامری، ابوالحسن	۳۸۱
خفزی، محمد بن احمد	۹۵۷	سمنانی، علاءالدوله احمد بن محمد	۷۳۶	عبدالجبار، قاضی الاسد آبادی	۴۱۵

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
خمینی، امام روح الله الموسوی	۱۴۰۹	سهروردی، شهاب الدین عمر سهروردی، عبدالقاهر بن عبدالله	۶۳۲ ۵۶۳	عراقی، فخر الدین	۶۸۸
خوارزمی، حسین بن حسن	۸۴۰	سهل تستری، ابو محمد	۲۸۳	«غ»	
خوانساری، محقق حسین بن جمال	۱۰۹۸	کمره ای، شیخ الاسلام قوام الدین	۱۱۱۵	غزالی، ابوحامد محمد بن محمد	۵۰۵
خونجی، افضل الدین محمد	۶۴۶	کندی، یعقوب بن اسحق	۲۶۰	غزالی، خواجه احمد بن محمد	۵۲۰
«ف»		کوه پایه ای، سید صدرا	۱۳۰۱	مغری، ابوالعلاء	۴۴۹
فارابی، معلم ثانی ابونصر	۳۳۹	کهکی، میرزا محمود مدرس	۱۳۴۶	مکی، ابوطالب محمد بن علی	۳۸۶
فارمذی، ابوعلی فضل طوسی	۴۷۷	«ک»		مولوی، جلال الدین	۶۷۲
فاضل مقداد، ابن عبدالله الحلی	۸۲۶	گیلانی، مولی شمسامحمد	۱۰۹۸	میبدی، حسین بن معین الدین	۹۰۹
فرغانی، سعید الدین محمد	۷۰۰	گیلانی، عبدالقادر	۵۶۱	میر فندرسکی، ابوالقاسم	۱۰۴۹
«ق»		گیلانی، عبدالکریم	۸۳۲	«ن»	
قبادیانی، ناصر خسرو	۴۸۱	گیلانی، ملا محراب	۱۲۱۷	نائینی، میرزا رفیعا	۱۰۸۳
قشقائی، جهانگیرخان	۱۳۲۸	گیلانی، ملانظر علی	۱۲۰۰	نراقی، ملامحمد مهدی	۱۲۰۹

نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری
قمشه ای، محمدرضا	۱۳۰۶	«ل»		نسفی، عزیزالدین	۶۹۰
قشیری، عبدالکریم بن هوازن	۴۶۵	لاهیجی، میرزا هاشم اشکوری	۱۳۳۲	نسفی، نجم الدین ابوحفص	۵۳۷
قمشه ای، میرزا مهدی الهی	۱۳۹۱	لاهیجی، محمد بن یحیی	۹۱۲	نظام، ابراهیم بن سیار	۲۳۱
قمی، قاضی سعید	۱۱۰۴	لاهیجی، محمدجعفر بن محمد صادق	۱۲۵۵	نمازی، میرزا علی	۱۳۲۲
قونوی، صدرالدین محمد	۶۷۳	لاهیجی، ملاعبدالرزاق	۱۰۷۲	نوری، ملاعلی	۱۲۴۶
قوشچی، علاءالدین علی بن محمد	۸۷۹	لوکری، ابوالعباس فضل بن محمد	۴۸۰	نیریزی، سید قطب الدین محمد شیرازی	۱۱۷۳
قیصری، داود محمود	۷۵۱	«م»		نیشابوری، عمر خیام	۵۲۶
«ک»		ماتریدی، ابن منصور محمد بن محمد	۳۳۳	«و»	
کاتبی قزوینی، نجم الدین	۶۷۵	مازندرانی، آقا سید رضی	۱۲۷۰	واحدالعین، ملامحمد اسماعیل	۱۲۸۰
کازرونی، سید علی	۱۳۴۳	متی بن یونس، ابوبشر	۳۲۸	«هـ»	
کاشانی، افضل الدین محمد	۶۱۰	مجریطی، مسلمه بن احمد	۴۰۲	همدانی، حسینقلی در گزینی	۱۳۱۱
کاشانی، عبدالرزاق بن جمال الدین	۷۳۰	مجلسی، محمد باقر (مجلسی دوم)	۱۱۱۰	همدانی، عین القضاة	۵۲۵
کاشانی، محسن فیض	۱۰۹۱	مجلسی، محمدتقی (مجلسی اول)	۱۰۷۰	هروی، امیر حسینی	۷۱۸

تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام	تاریخ فوت به قمری	نام
۱۳۱۴	هیدجی ، ملامحمد زنجان	۱۳۰۷	مدرس ، آقا علی زنوزی	۱۳۳۳	کاشانی ، ملامحمد
	«ی»	۱۳۹۹	مطهری ، شهید مرتضی	۹۴۵	کرکی ، علی بن عبدالعلی محقق ثانی
۳۶۴	یحیی بن عدی ، ابوزکریا			۱۳۳۶	کرمانشاهی ، میرزا حسن
				۱۲۶۱	کلباسی ، حاجی کلباسی